

Barnkonsekvensanalys

- av resan mot införandet av ny socialtjänstlag

Innehåll

Inledning.....	3
Uppdrag och organisering av resan.....	4
Bakgrund – tidiga steg på vägen mot den nya socialtjänstlagen.....	5
Resan startar.....	7
En ny riktning för socialtjänsten – barnets bästa som kompass.....	7
Förflyttningar som nya lagen innebär.....	8
Lättillgänglig socialtjänst – nära och enkel att nå.....	8
Barn och ungas nationella röster i relation till omställningen till ny socialtjänstlag.....	10
Då reser vi! - Karlskronas resa inför omställningen.....	12
Hållplats 1: Nuläge.....	13
Konsekvenser för barn.....	15
Hållplats 2: Karlskronabarnens röster.....	15
Konsekvenser för barn.....	21
Hållplats 3: Interna aktörers perspektiv.....	22
Konsekvenser för barn.....	24
Hållplats 4: Externa aktörers perspektiv.....	24
Konsekvenser för barn.....	26
Hållplats 5: Risker och möjligheter.....	27
Om kommunen inte agerar enligt denna analys riskerar vi att:.....	28
Arbetsgruppens förslag.....	28
Bedömning av barns bästa i omställning.....	29
Till dig som beslutsfattare.....	31
Slutdestination; uppföljning, återkoppling och fortsatt delaktighet.....	32
Till dig som vill fördjupa dig i underlaget.....	33
Referenser.....	34

Inledning

Barnkonsekvensanalysen du håller i den hand är resultatet av en gemensam resa som har utforskat hur införandet av den nya socialtjänstlagen påverkar och kommer att påverka barn och unga i Karlskrona. Genom att samla in perspektiv från barn, unga och professioner har analysen fokuserat på hur lagens förändrade inriktning med ett större fokus på förebyggande arbete, ökad tillgänglighet och ett tydligare barnrättsperspektiv, kommer att märkas i barnens vardag. Den nya lagen, som trädde i kraft den 1 juli 2025, innebär att socialtjänsten ska finnas närmare barn och familjer, vara enklare att nå och utveckla ett mer samordnat stöd tillsammans med andra aktörer i kommunen.

Men, att förändra en lag är en sak – att förändra arbetssätt, kultur och upplevelser är en annan. Därför har den här barnkonsekvensanalys genomförts, den utgår från både barnens egna röster och de professioner som möter dem. Syftet är att förstå hur förändringen påverkar barn i Karlskrona kommun, vilka möjligheter den öppnar och vilka risker som behöver hanteras för att säkerställa att alla barn får sina rättigheter tillgodosedda.

I denna rapport beskrivs resan som gjorts tillsammans kommunövergripande. Resan börjar med de centrala principer som den nya lagen bygger på och med vår egen startpunkt: nuläget i Karlskrona. Därefter stannar resan vid våra olika hållplatser: workshops, dialoger och reflektioner från barn, unga och professioner. Varje station ger oss nya insikter som visar hur barnens behov kan mötas på bästa sätt.

Rapporten berör flera centrala artiklar i barnkonventionen, särskilt artikel 2 (lika rättigheter), artikel 3 (barnets bästa), artikel 6 (rätt till liv och överlevnad) artikel 12 (rätt att komma till tals), och artikel 19 (skydd mot våld och omsorgsbrist). Dessa artiklar har varit vägledande i både analys och bedömning.

Resan avslutas med en samlad bedömning av möjligheter och risker, och med konkreta rekommendationer för hur vi kan fortsätta utveckla en socialtjänst som är nära, trygg och meningsfull för barn och unga. Målet är att rusta kommunen för framtiden – och att säkerställa att barnets bästa alltid är utgångspunkten för de beslut och insatser som berör dem.

Amelie Gullin

Emmeline Tigerman

Förvaltningsövergripande
verksamhetsutvecklare

Socialt ansvarig socionom

Uppdrag och organisering av resan

På uppdrag av förvaltningschef för social- och funktionsstöd (SFF) samt den förvaltningsövergripande styrgruppen för barn och unga (FÖS) har denna barnkonsekvensanalys genomförts som en gemensam kommunövergripande resa. För att leda arbetet utsågs två projektledare: socialt ansvarig socionom vid SFF och verksamhetsutvecklare med förvaltningsövergripande ansvar för barn och unga.

För att ta resan framåt tillsattes en arbetsgrupp med representanter från fyra av kommunens förvaltningar:

- Social- och funktionsstödsförvaltningen (SFF)
- Kunskapsförvaltningen (KSF)
- Kultur- och fritidsförvaltningen (KFF)
- Kommunledningsförvaltningen (KLF)

Arbetsgruppen har träffats fem gånger varav ett tillfälle var uppstart och beskrivning av uppdraget samt planen framåt. De fyra tillfällenas innehöll workshops på olika teman: nuläge, statistik och analys, behovsanalys och beaktande samt förslag till åtgärder och förändringar. Mellan träffarna har projektledarna och deltagarna i arbetsgruppen fortsatt arbetet genom att samla in kompletterande underlag.

Som en central del av uppdraget har projektledarna också kartlagt det arbete som kommunen redan har gjort inför omställningen till den nya socialtjänstlagen. Karlskrona har varit en av de kommuner som tidigt påbörjat anpassningen, med utvecklingsinsatser som sträcker sig tillbaka till 2019. Det innebär att mycket redan är på plats, men också att kommunen är väl medveten om att resan behöver fortsätta. Den nya lagen kräver fortsatt utveckling, fördjupat samarbete och en ännu tydligare riktning mot förebyggande och tillgängliga arbetssätt. I det arbetet blir denna barnkonsekvensanalys ett viktigt vägvisande dokument som hjälper kommunen att prioritera rätt och att säkerställa att barnets bästa fortsätter vara den självklara kompassen.

För att bredda perspektiven har projektledarna inhämtat information från flera håll:

- barn och unga genom samtal, dialoger, enkäter och verksamhetsnära kontakter

- medarbetare och chefer inom skola, socialtjänst och TSI-team verksamheter inom kommunens olika förvaltningar
- externa aktörer, såsom utvalda verksamheter inom Region Blekinge, Polisen och ESF-projektet *Missions för barn och unga*

Varje workshop har fungerat som en hållplats som sedan ger en helhetsbild av vilka konsekvenser övergången till den nya socialtjänstlagen kan få för barn och unga i Karlskrona.

Som kompass i arbetet har Sveriges kommuner och Regioners (SKR) verktyg för barnkonsekvensanalys använts. Verktöget har anpassats efter Karlskronas lokala behov och de frågor som uppdraget aktualiserat, vilket gett arbetsgruppen en strukturerad, deltagarorienterad och kunskapsbaserad metod för att genomföra analysen.

Bakgrund – tidiga steg på vägen mot den nya socialtjänstlagen

Karlskronas resa mot den nya socialtjänstlagen började långt innan lagens ikraftträdande – vilket skulle kunna liknas vid att ge sig ut på en resa utan en egentlig biljett. Redan omkring 2019 påbörjades ett omfattande utvecklingsarbete inom dåvarande socialförvaltningen med målet att skapa en mer förebyggande, tillgänglig och samskapad socialtjänst. Då utvecklades den så kallade 5S-strategin, strategin beskrev på vilket sätt förvaltningen med hög delaktighet av nämnd, alla medarbetare, fackliga företrädare men också medborgare, skulle arbeta med verksamhetsutveckling och ekonomi. Genom ambitionshöjningar i lagstiftningar om brukarinflytande innebar det att den enskilde ställde högre krav på tillgänglighet, delaktighet och involvering samt har en ökad kunskap om sina rättigheter, utredningsmetoder och olika insatser. Detta gjorde sammantaget att "det krävdes ett helt nytt sätt att tänka för att lösa de problem vi skapat med det gamla sättet att tänka" (Albert Einstein). Det var utmaningar men också möjligheter som dåvarande socialnämnd de närmaste åren strategiskt kom att arbeta med. Kommunen har därmed färdats en betydande sträcka på den väg som lagstiftaren nu kräver att alla kommuner ska gå, vilket gör att Karlskrona bör stå väl förberedd för omställningen. Samtidigt finns en tydlig medvetenhet om att resan inte är avslutad, tvärtom behöver utvecklingen fortsätta för att intentionerna i den nya lagen ska bli verklighet. 5S-strategin har numera övergått till den, för social- och funktionsstödsförvaltningen, gemensamma arbetet med Plan för handling.

Som en del av de första etapperna har kommunen byggt upp strukturer och arbetssätt som tydligt riktar sig mot tidigt förebyggande arbete och samverkan. Som en del av detta arbete har kommunen etablerat gemensamma strukturer för tidigt förebyggande arbete och samverkan kring barn och unga. Tidiga

Samordnade Insatser (TSI) har fungerat som ett övergripande paraply för samverkan mellan socialtjänst, skola, förskola, hälso- och sjukvård och polis, med syftet att tidigt uppmärksamma och möta barns och ungas behov. Genom TSI har en gemensam inriktning kunnat formuleras, vilket har tagit sig uttryck i gemensamma aktiviteter, överenskomna strukturer, mötesforum och etablerade samarbeten mellan berörda aktörer. Samtidigt har erfarenheterna visat att även om mycket har byggts upp, behöver arbetet vidareutvecklas för att säkerställa en samverkan som är tydlig, sammanhållen och hållbar över tid för barn och unga.

Skatta läget har använts som en karta över kommunen – ett sätt att samla professionernas erfarenheter och skapa en gemensam bild av barns och ungas livssituation, risker, resurser och utvecklingsområden. Dessa skattningar har fungerat som viktiga vägskyltar som visat riktningen för kommande insatser.

I takt med att kommunen har tagit steg för mot ny socialtjänstlag har kommunen också arbetat för att öppna fler vägar in till socialtjänsten. Från att huvudsakligen ta emot barn och familjer via orosanmälningar – en ingång som ofta sker när problemen hunnit fördjupas – har målsättningen varit att göra det enklare att själv kunna ansöka om stöd. Detta skifte har bidragit till en mer tillitsfull och samarbetsorienterad kontakt, där familjer ges möjlighet att söka hjälp tidigare och med större inflytande över sin situation. Samtidigt har socialtjänsten börjat erbjuda vissa stödformer utan behovsprövning, såsom rådgivningssamtal och föräldrautbildningar. Tillsammans med kunskapsförvaltningen har ett skolsocialt team startats upp. Dessa lågtröskelinsatser har gjort det möjligt för barn, unga och föräldrar att få stöd utan att först genomgå en utredning, vilket minskat trösklar och ökat tillgängligheten.

Utöver detta har Karlskrona arbetat med att stärka sina arenor för samverkan och relationsskapande insatser. Familjecentraler, uppsökande verksamhet och närvaro i miljöer där barn vistas, t ex genom fältgruppens närvaro i skolan, har varit återkommande strategier som hjälpt kommunen att röra sig i samma riktning som den nya lagen, mot ett socialtjänstsystem som är mer synligt, mer närvarande och mer förebyggande.

Tillsammans utgör dessa steg de tidiga milstolparna på Karlskronas resa. De har lagt grunden för fortsatt omställning och visat att kommunen redan befinner sig på väg mot en lätt tillgänglig och samverkande socialtjänst. I det fortsatta arbetet blir denna barnkonsekvensanalys en viktig vägvisare som pekar ut vad som behöver förstärkas, vilka delar som är på rätt spår och var nya stigar behöver byggas för att barnets bästa ska fortsätta vara den kompass som leder kommunen vidare.

Resan startar

En ny riktning för socialtjänsten – barnets bästa som kompass

Karlskrona, liksom resten av Sverige, står inför en av de största förändringarna av socialtjänstens uppdrag sedan 1980-talet. Den nya socialtjänstlagen, beslutad av riksdagen i maj 2025 och i kraft från den 1 juli 2025, markerar en tydlig förflyttning mot en mer förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Syftet är att skapa en långsiktigt hållbar verksamhet som kan möta dagens och morgondagens sociala utmaningar på ett mer proaktivt sätt.

Till skillnad från tidigare lagstiftning lyfter den nya lagen fram behovet av att fånga upp problem tidigt, innan de växer sig stora, och att göra stödet enklare att nå – både för barn, unga och vuxna. Kravet på förebyggande arbete gäller nu alla verksamhetsområden inom socialtjänsten och kompletteras med ett tydligare ansvar för att motverka brottslighet, särskilt när det gäller barn och unga.

Lagen har också fått en ny struktur som tydliggör helhetssynen och betonar att socialtjänsten ska utgå från individens behov och förutsättningar, snarare än grupptillhörighet. Detta innebär bland annat att vissa insatser kan ges utan individuell behovsprövning, för att säkerställa snabbare och mer lättillgängligt stöd när det behövs som mest.

Barnets rättigheter stärks ytterligare genom att lagen närmar sig barnkonventionens intentioner: barns åsikter ska tillmätas betydelse, barns delaktighet ska säkerställas och bedömningen av barnets bästa ska genomsyra fler delar av socialtjänstens arbete. Socialtjänsten får ett särskilt uppdrag att skapa trygga, begripliga och delaktighetsskapande processer för barn och unga.

Införandet av den nya lagen blir därför en omställningsresa för alla kommuner – inte bara juridiskt, utan även metodmässigt, organisatoriskt och kulturellt. För att lyckas behövs analys, planering och förståelse för hur de nya principerna påverkar både verksamhet, arbetssätt och målgrupper. En viktig del av denna resa är att undersöka hur förändringarna påverkar barn och vilka konsekvenser – risker och möjligheter – som följer när socialtjänsten ställer om till att arbeta mer förebyggande, mer tillgängligt och mer samordnat.

Det är just denna resa vi nu påbörjar – med barnets bästa som en självklar utgångspunkt.

Förflyttningar som nya lagen innebär

Här förklaras några av de viktigaste idéerna som påverkar hur socialtjänsten ska utvecklas framöver – och varför de är relevanta för den här rapporten.

Förebyggande arbete – från reaktivt till proaktivt

Regeringen vill att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande och mindre reaktivt. Fokus ska flyttas från utredningar och myndighetsutövning till insatser som hindrar problem innan de uppstår eller växer sig för stora. Målet är att ett förebyggande perspektiv ska genomsyra hela verksamheten – på samhälls-, grupp- och individnivå. Det kräver långsiktiga och samordnade insatser, samt strategisk planering.

Förebyggande arbete innebär bland annat att socialtjänsten:

- Har god kunskap om kommunens levnadsförhållanden
- Bedriver uppsökande verksamhet
- Ger information, råd och stöd
- Medverkar i samhällsplanering, t.ex. för att förebygga brott

Samverkan är avgörande – särskilt med förskola och skola, för att nå barn och unga tidigt. Genom nära samarbete kan socialtjänsten bidra till en positiv skolgång och minska framtida behov av insatser

Lättillgänglig socialtjänst – nära och enkel att nå

Socialtjänsten ska vara enkel att hitta och lätt att förstå. Det handlar om att sänka trösklarna och erbjuda stöd på ett smidigare sätt – till exempel genom:

- Tillgänglighet även utanför kontorstid
- Digital information och stöd
- Flexibla arbetssätt som möter medborgarnas behov

En socialtjänst som är synlig, utåtriktad och bemötande med värme och respekt skapar tillit. Barn och unga ska ha särskilt enkel tillgång till stöd. Samlokalisering med skola och vård gör socialtjänsten mer närvarande i människors vardag.

Insatser utan behovsprövning – ett komplement

Behovsprövning är fortfarande grunden, men förslaget öppnar för att erbjuda vissa insatser utan individuell prövning – för att möta behov mer flexibelt och skapa förtroende

Exempel:

- Barn över 15 år, om insatsen är lämplig
- Barn under 15 år, med vårdnadshavarens samtycke

Det är en möjlighet, inte ett krav. Kommunerna avgör själva hur detta ska utformas, men insatserna ska alltid hålla hög kvalitet och bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Vetenskap och beprövad erfarenhet – grunden för kvalitet

Socialtjänstens arbete ska alltid baseras på bästa tillgängliga kunskap:

- Vetenskap = kunskap från forskning
- Beprövad erfarenhet = kunskap från praktiken, dokumenterad och systematiserad

Systematisk uppföljning är nyckeln för att säkerställa att insatserna fungerar och utvecklas.

Jämlikhet och jämställdhet – lika villkor för alla

Socialtjänsten ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor.

- Jämlikhet = lika möjligheter oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, bakgrund eller socioekonomi
- Jämställdhet = flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha likvärdiga förutsättningar

Kommunen ska aktivt motverka skillnader och följa upp hur insatser fungerar för olika grupper.

Värdigt liv och välbefinnande – ett nytt mål

Socialtjänsten ska bidra till att varje individ får leva ett värdigt liv och uppleva välbefinnande – inte bara för en viss målgrupp utan för alla.

Det handlar om att utveckla insatser som utgår från den enskildes behov och önskemål, och att arbeta med värdegrund och etiska principer i hela verksamheten (Socialdepartementet).

Barn och ungas nationella röster i relation till omställningen till ny socialtjänstlag

Nationella rapporter och kunskapsunderlag som bygger på barn och ungas egna berättelser visar en tydlig samstämmighet kring vilka förändringar som barn upplever som nödvändiga för att socialtjänstens stöd ska bli tillgängligt, tryggt och meningsfullt. Dessa röster ligger i hög grad i linje med den omställning som den nya socialtjänstlagen syftar till: en socialtjänst som arbetar mer förebyggande, är lättare att nå, samverkar bättre och i högre grad utgår från barnets perspektiv (Barnombudsmannen, 2020; 2021; 2022; 2023; SKR/NUSO, 2025).

Stöd sätts in för sent – behov av tidiga insatser

Barn och unga beskriver i flera nationella studier att stöd ofta sätts in för sent, först när situationen blivit akut eller ohållbar. Många berättar att de under lång tid burit på svårigheter kopplade till skola, familjesituation, psykiskt mående eller ett stort ansvar i hemmet utan att vuxenvärlden agerat. När stöd kommer sent upplevs det ofta som ingripande, kontrollerande och förknippat med rädsla för konsekvenser (Barnombudsmannen, 2020; Maskrosbarn, 2019; 2022).

Barnombudsmannen och Maskrosbarn visar i sina rapporter att barn upplever tidiga insatser som tryggare och mindre stigmatiserande än stöd som föregås av utredning eller kris. Barn beskriver att de vill kunna få hjälp innan problemen definieras som allvarliga, och utan att behöva "bevisa" att de mår tillräckligt dåligt (Barnombudsmannen, 2021; 2025; Maskrosbarn, 2020). Detta bekräftar vikten av en socialtjänst som är tillgänglig tidigt i en ogynnsam utveckling, i linje med den nya lagens tydliga förebyggande inriktning (Socialstyrelsen & Skolverket, 2023; Socialstyrelsen, 2026).

Behov av helhet och samordning

Barn och unga beskriver återkommande att deras livssituation sällan ryms inom en enskild verksamhets uppdrag. Svårigheter i ett område påverkar ofta flera delar av livet samtidigt. Trots detta upplever barn att vuxna ofta arbetar parallellt snarare än tillsammans. En vanlig erfarenhet är att barnet själv förväntas förklara sin situation för flera olika vuxna och verksamheter, utan att veta vem som har helhetsansvaret (Barnombudsmannen, 2020; 2022; Maskrosbarn, 2022).

I Barnombudsmannens rapporter framkommer att barn upplever samordning som fungerande först när vuxna delar information, har gemensam förståelse och tar ett samlat ansvar. För barn handlar samordning inte om organisatoriska strukturer, utan om att slippa upprepa sin berättelse och att märka att vuxna "vet vad de andra

gör” (Barnombudsmannen, 2023). Detta stärker barnets känsla av trygghet och tillit och ligger väl i linje med omställningens fokus på samverkan och sammanhållna stödprocesser (Socialstyrelsen & Skolverket, 2023; SKR/NUSO, 2025).

Relation, kontinuitet och bemötande

Nationella studier visar att barn och unga lägger stor vikt vid hur de blir bemötta och vem de möter. Relation, kontinuitet och tillit beskrivs som avgörande för om barn vågar ta emot stöd över huvud taget. Barn som haft kontakt med flera olika vuxna under kort tid beskriver ofta en trötthet och misstro mot systemet, snarare än mot enskilda personer (Barnombudsmannen, 2021; 2022).

Maskrosbarns rapporter, som bygger på barns erfarenheter av långvarig utsatthet, visar särskilt tydligt hur bristande kontinuitet riskerar att försvaga effekten av stöd. Barn beskriver att varje nytt möte innebär en osäkerhet: att behöva börja om, bli ifrågasatt eller inte bli trodd (Maskrosbarn, 2019; Maskrosbarn, 2020).

Relationens betydelse återkommer även i nationella uppföljningar av socialtjänstens omställning, där barn och unga lyfter vikten av trygga vuxna som finns kvar över tid och som förklarar vad som händer på ett begripligt sätt (SKR/NUSO, 2025).

Detta understryker att omställningen till en mer förebyggande och lättillgänglig socialtjänst inte enbart handlar om vilka stöd som erbjuds, utan om hur socialtjänsten möter barn (Barnombudsmannen, 2023).

Delaktighet och inflytande

Barn och unga uttrycker i flera nationella rapporter att de ofta får svara på frågor om sin situation, men mer sällan upplever att deras synpunkter påverkar beslut eller utformning av stöd. Delaktighet riskerar därmed att upplevas som formell snarare än meningsfull. Barn efterfrågar tydlig information, återkoppling och möjlighet att påverka både mål och innehåll i det stöd som rör dem (Barnombudsmannen, 2021; 2022; 2023).

I Socialstyrelsens rapport om barns delaktighet i öppenvårdsinsatser framkommer att barn upplever större inflytande när information ges kontinuerligt, när språket är anpassat och när barnet ges möjlighet att uttrycka sig på olika sätt – muntligt, skriftligt eller anonymt (Socialstyrelsen, 2024). Detta är särskilt viktigt i tidiga

skeden, då tröskeln till kontakt annars riskerar att bli för hög (Socialstyrelsen & Skolverket, 2023).

Den nya socialtjänstlagens förstärkta barnrättsperspektiv och betoning på barnets rätt till information och inflytande svarar väl mot dessa behov, men förutsätter att barns röster också tas tillvara i uppföljning och utveckling – inte enbart i det enskilda mötet (Barnombudsmannen, 2023; SKR/NUSO, 2025).

Sammanfattande slutsatser

Sammantaget visar barn och ungas nationella röster att den omställning som den nya socialtjänstlagen innebär svarar mot reella och långvariga behov hos barn. Barn efterfrågar inte fler insatser i sig, utan en socialtjänst som är lättare att nå, som agerar tidigare, som ser hela deras livssituation och som möter dem med respekt, kontinuitet och tydlighet (Barnombudsmannen, 2020; 2025; Maskrosbarn, 2022).

Barnens perspektiv tydliggör att omställningen behöver förstås som en förflyttning i förhållningssätt och struktur, snarare än enbart som nya former av stöd. För att intentionerna i den nya lagen ska få genomslag i barns liv krävs att barns röster fortsatt används som en kunskapskälla i styrning, uppföljning och utveckling av socialtjänstens arbete (Barnombudsmannen, 2022; SKR/NUSO, 2025).

Då reser vi! - Karlskronas resa inför omställningen

Hållplats 1: Nuläge

Hur ser dagens situation ut för barn och unga i Karlskrona?

Karlskrona kommun har under de senaste åren tagit viktiga steg mot ett mer förebyggande och barnrättsbaserat arbete, men nuläget präglas fortfarande av en balans mellan akuta insatser och långsiktigt, tidigt stöd. Det finns flera goda exempel på förebyggande arbete, såsom fältgruppens och föräldrasupporten, familjecentralens roll som nav för samverkan och olika insatser som riktar sig till både barn och föräldrar. Arbetet med Tidiga Samordnade Insatser (TSI) har etablerats som en struktur för att identifiera gemensamma utvecklingsområden, skapa riktning och möjliggöra samverkan mellan socialtjänst, skola, förskola, primärvård, barnhälsovård, polis och andra aktörer. TSI bidrar till att tidiga insatser kan sättas in och att olika professioners kompetens tas tillvara för att möta barns och familjers behov på ett samordnat sätt. Erfarenheterna visar att dagens TSI-struktur skapar viktiga möjligheter för tidiga insatser, men att samverkan fortfarande är personberoende och saknar tillräckligt tydliga roller och gemensamma rutiner. Särskilt samtyckesprocesser och informationsflöden upplevs otydliga, vilket riskerar att skapa glapp för barn som behöver ett sammanhållet stöd.

Förskola, skola, fritidsverksamhet och civilsamhälle bidrar med kompensatoriska och relationsskapande arbetssätt som stärker barns rättigheter och jämlika uppväxtvillkor. Samverkan inom TSI och genom andra forum har gett positiva effekter, men det finns fortfarande utmaningar kring att nå ut brett och säkerställa att alla barn och familjer får tillgång till tidiga insatser.

Tillgängligheten till socialtjänsten upplevs som begränsad, särskilt utanför kontorstid, och det finns behov av fler kontaktvägar och ökad närvaro där barn och familjer befinner sig i vardagen. Rädsla och misstro mot socialtjänsten förekommer fortfarande, vilket kan fördröja att barn och familjer söker stöd i tid. Det finns ett tydligt behov av att arbeta mer aktivt med att avdramatisera socialtjänstens roll och att öka kunskapen om vilket stöd som faktiskt erbjuds.

Samverkan mellan olika aktörer – både inom kommunen och med externa parter som region, skola och föreningsliv – lyfts som en avgörande framgångsfaktor. Det finns fungerande strukturer och forum för samarbete, där TSI är ett centralt exempel, men också kvarvarande stuprör och otydligheter kring roller, ansvar och informationsutbyte. Behovet av gemensamma rutiner, samtyckeshantering och tydlig återkoppling återkommer i flera verksamheter.

Kommunen har en bredd av insatser och arbetssätt på plats, men det finns behov av att säkerställa att dessa når rätt målgrupper och att de är kunskaps- och behovsbaserade. Regelbunden uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt behöver utvecklas, liksom strukturer för att samla och analysera data på förvaltningsövergripande nivå.

Barns delaktighet och rätt till information uppmärksammas i flera verksamheter, men kommunikationen behöver bli mer målgruppsanpassad och samordnad. Det finns en vilja att stärka barn och ungas inflytande, bland annat genom ungdomsråd och fokusgrupper, men fler röster behöver fångas upp – särskilt de som inte nås av dagens verksamheter.

Sammanfattningsvis finns det många styrkor och pågående utvecklingsarbeten, där TSI utgör en viktig grund för samverkan och tidiga insatser. För att möta intentionerna i den nya socialtjänstlagen behöver kommunen fortsätta att stärka det förebyggande arbetet, öka tillgängligheten, bygga tillit, utveckla samverkan och säkerställa att insatserna utgår från barns behov och rättigheter.

Statistik

Statistiken för kommunen visar att de flesta barn i Karlskrona har goda förutsättningar, men det finns tydliga skillnader mellan olika grupper och områden. Flickor rapporterar lägre trivsel och trygghet i skolan än pojkar, och barn till utrikesfödda föräldrar samt barn i vissa bostadsområden har sämre förutsättningar för hälsa och utbildning. Deltagandet i föreningsidrott och förskola varierar mellan områden, och barn i familjer med låg ekonomisk standard är överrepresenterade i vissa stadsdelar. Andelen unga som varken arbetar eller studerar är högre bland utrikesfödda och i vissa bostadsområden.

Skolnärvaro är samtidigt en ihållande och mångfacetterad utmaning som berör både pojkar och flickor i alla skolåldrar. Problematiken blir särskilt tydlig under högstadiet och har betydelse för barns lärande, psykiska hälsa och långsiktiga möjligheter.

Psykisk ohälsa och stressrelaterade besvär ökar, särskilt bland flickor i högstadiet och gymnasiet. Samtidigt visar nationella och lokala brukarundersökningar att majoriteten är nöjda med stödet från socialtjänsten, men att unga och särskilt flickor är mindre nöjda och i lägre grad upplever att deras situation förbättrats.

Barn och unga själva uttrycker att de vill ha stöd tidigare, att socialtjänsten ska vara mer närvarande i deras vardag och att det ska vara enkelt att få hjälp – både

fysiskt och digitalt. De efterfrågar trygga vuxna, tydlig information och möjlighet att själva vara delaktiga i beslut som rör dem. För att möta intentionerna i den nya socialtjänstlagen behöver kommunen utveckla systematik i uppföljning, stärka samverkan och säkerställa att barns röster får större genomslag i styrning och utveckling. Det krävs också riktade insatser för att utjämna skillnader mellan olika grupper och områden, samt en tydligare struktur för att följa barn genom hela kedjan av stöd och insatser.

Konsekvenser för barn

Nulägesanalysen visar att barn i Karlskrona inte alltid når stöd i tid och att tillgängligheten till socialtjänsten varierar mellan områden och grupper. Detta innebär att vissa barn riskerar att gå med oro eller svårigheter längre än nödvändigt. Otydlighet kring roller och samverkan gör att barn ibland själva hamnar mitt i processen, vilket skapar osäkerhet. För att säkerställa likvärdighet behöver kommunen stärka både synlighet och samordning i barnens närmiljöer.

Hållplats 2: Karlskronabarnens röster

För att säkerställa att barn och unga i Karlskrona får komma till tals i arbetet med barnkonsekvensanalysen har flera olika metoder använts. Insamlingen har omfattat enkäter riktade till barn i förskoleklass och mellanstadiet, liksom till elever på högstadiet och gymnasiet. Svarsfrekvensen var god i de yngre åldersgrupperna, medan antalet svar från högstadiet och gymnasiet tyvärr blev betydligt lägre. Ytterligare enkät har också tagits fram riktad till barn som besöker socialtjänsten. Tyvärr saknas det helt svar på denna enkät, det är oklart hur många enkäter som faktiskt lämnats ut för besvarande – eller om så alls gjorts. För att

komplettera och fördjupa bilden har därför kvalitativa samtal genomförts i form av elevrådsdialog på gymnasiet och besök på högstadiet för spontana samtal. Ett

besök gjordes även på ett elevråd för låg- och mellanstadiet. För samtalen med ungdomar på högstadiet fick projektledarna även stöd av ESF-projektet *Mission: Unga visar vägen* med att genomföra spontana korridorssamtal på en högstadieskola där elever fick möjlighet att uttrycka sina tankar i en mer informell miljö.

Genom att kombinera enkäter, elevråd och öppna samtal har både bredd och djup i barnens perspektiv kunnat fångas. Metoderna har kompletterat varandra och gjort det möjligt att samla in röster från barn med olika behov, erfarenheter och förutsättningar – något som är avgörande för att analysen ska spegla barnens faktiska verklighet.

Röster från elevråd på gymnasium samt låg- och mellanstadium

I samtalet med elevrådet på gymnasiet framkom att ungdomar generellt har en grundläggande förståelse för vad socialtjänsten är och vilken roll den har. Flera elever beskrev egna eller andras erfarenheter av socialtjänsten, vilket påverkade deras uppfattningar i hög grad. Ungdomarna berättade om att socialtjänsten är närvarande i deras liv – ibland genom personlig kontakt, ibland genom berättelser som cirkulerar i kompisgrupper. Dessa erfarenheter formar både deras tillit och deras vilja att söka hjälp. Samtidigt uttryckte många en tydlig ambivalens där både positiva och negativa berättelser förekommer, men där de negativa ofta får större genomslag. Rädsla för att socialtjänsten "tar barn" eller använder sin makt godtyckligt är återkommande teman som skapar misstro. Ungdomarna efterfrågade därför större transparens, bättre kommunikation och ett mer begripligt bemötande för att kunna känna trygghet i kontakten.

Barnen i elevrådet på en låg- och mellanstadieskola visade en annan typ av kunskapsnivå och förståelse. Yngre barn känner oftare igen ordet "soc" än "socialtjänsten", och deras bild präglas av att kontakten är svår att förstå. De efterlyste att socialtjänsten skulle synas mer i skolan på ett tryggt och avdramatiserat sätt – exempelvis genom att komma ut i klassrummen och prata, eller genom att ha tydliga visuella markörer som gör det lättare att förstå vilka de är.

Barnen uppskattade bilder på fältare i skolmiljön och uttryckte att det är viktigt att de vuxna som ska hjälpa är snälla, respektfulla och tydliga. De beskrev också att

Soc borde ha ett eget märke så som polisen har, en person som sträcker fram en hand så kan det stå socialtjänst runt omkring.

det är svårt att veta vad socialtjänsten gör när den inte har "uniform" eller tydliga kännetecken, till skillnad från yrken som polis eller ambulanspersonal. Flera barn visade att deras förståelse för socialtjänstens uppdrag är begränsad. Till och med frågor om när och varför socialtjänsten egentligen "började finnas" förekom, vilket tydliggör behovet av grundläggande, barnanpassad information.

Tillsammans ger elevrådets synpunkter en viktig bild av hur barn och unga i olika åldrar förstår och upplever socialtjänsten. Gymnasieungdomarna betonar tillit, rykte och personliga erfarenheter, medan de yngre barnen framför allt behöver tydlighet, synlighet och ett tryggt första möte. Båda grupperna visar att socialtjänstens roll inte är självklar och att det finns ett stort behov av att socialtjänsten blir mer närvarande, begriplig och tillgänglig i barns vardag.

Röster från korridorssamtal på ett högstadium

Vid besöken på en högstadieskola berättade eleverna om en komplex och ofta kritisk bild av socialtjänsten, präglad av både egna erfarenheter och den kultur som

Socialtjänsten gillar att ta barn från föräldrarna

finns bland unga. Många av eleverna – särskilt bland de fem killarna som deltog vid det första tillfället – hade själva haft kontakt med socialtjänsten. De beskrev mötena som tråkiga, formella och förlagda till avlägsna lokaler som inte upplevdes välkomnande. Eleverna efterfrågade i stället miljöer som är mer välkomnande, jämställda och hemlika, och lyfte att socialtjänstens tidigare lokaler på Ekliden, socialtjänstens före detta lokaler, upplevdes bättre. De betonade också att möten inte alltid behöver ske på kontor utan promenader eller mer flexibla mötesformer skulle kännas tryggare och mer mänskliga.

Ett genomgående tema var bristen på information. Flera elever visste inte hur man får kontakt med socialtjänsten, och ingen visste vem på skolan man skulle kunna vända sig till. De lyfte också praktiska hinder, som att socialtjänstens telefontider

sammanfaller med skoltid då de har mobilförbud, vilket gör det omöjligt att ringa även om man skulle vilja. Samtidigt ifrågasatte de själva syftet med mobilförbudet på skolan och kopplade det till en känsla av otrygghet.

Eleverna efterfrågade att socialtjänsten skulle vara mer synlig – både i skolan och på fritiden. Fältsekreterare beskrivs som okej men för anonyma och för "lektionslika" när de kommer in i klassrummet; eleverna vill hellre möta dem utomhus eller i informella miljöer. De uttryckte även att samtalen med socialtjänsten kan kännas som tjat och att socialsekreterare antecknar mer än de lyssnar. Flera elever återkom till att språket socialtjänsten använder är svårt och "tråkigt", vilket gör det svårt att ta till sig information.

En återkommande synpunkt var att det sällan pratas om socialtjänsten i skolan. Eleverna hade fått mer information om exempelvis BRIS än om den egna kommunens socialtjänst, och många tror att man endast kontaktar socialtjänsten om man har "svåra problem". Det leder till en bild av socialtjänsten som något man helst undviker. Några elever beskrev socialtjänsten som "för på" medan andra upplevde att socialtjänsten inte bryr sig. Flera berättade också att man kan "lova saker" för att slippa undan, men samtidigt att socialtjänsten ändå inte lyssnar på den som faktiskt har sökt hjälp.

Anonym kontakt efterfrågades av flera, eftersom det upplevs som ett stort steg att behöva visa sitt ansikte. Eleverna menade att det inte är självklart att våga prata med någon man inte känner; det är ofta lättare att skriva än att säga saker högt. De ville också vara delaktiga i utvecklingsarbetet – gärna via elevråd eller enkäter på mentorstiden. Sociala medier bedöms däremot som ineffektivt då man lätt scrollar förbi.

I den bredare elevgruppen framkom fler vardagsnära erfarenheter. Fritidsgårdens öppettider upplevs som för begränsade och att bussarna i utkanten av Karlskrona inte utgår ifrån när fritidsgården väl är öppen, vilket gör att många inte kan ta sig dit. Eleverna uttryckte också ekonomisk stress – att studiebidraget inte räcker, att fritid kostar pengar och att det borde finnas möjligheter att göra enklare extrajobb även innan man nått rätt ålder.

När det gäller skolan beskrev eleverna att vissa lärare sätter för stor press och inte alltid ser hur barn mår. Förtroendet för personal påverkas när lärare upplevs som orättvisa eller när vikarier saknar ämneskunskap. Att prata om socialtjänsten i undervisningen ansågs i grunden vara bra – dels för att man då "slipper en lektion", dels för att alla får samma information samtidigt. Men det måste ske med omtanke, eftersom vissa elever med erfarenhet av socialtjänsten kan bli tysta eller känslomässigt påverkade.

Flera elever berättade att rektorn är osynlig och att det är svårt att få återkoppling på förslag. Det skapar upplevelsen att elevernas perspektiv inte tas på allvar. Samtidigt lyftes att fältarna ibland skapar trygghet, särskilt när de syns i samband med fritidsgården.

Bilden av socialtjänsten varierade stort mellan eleverna – några har haft goda, stödande kontakter medan andra beskriver den som "skit". En samlad uppfattning är dock att socialtjänsten behöver vara mer barnvänlig, mer närvarande och mer lyssnande, inte bara dyka upp när barn är i sina svåraste situationer.

Avslutningsvis beskrev eleverna hur de vill att vuxna – inklusive socialtjänsten – ska ställa frågor: med lugn, tålmod och utan dömande. Det är viktigt att komma ut till skolan, att erbjuda både muntliga och skriftliga sätt att svara, och att förstå att det är svårt att öppna sig för en okänd vuxen. Flera lyfte att det kan vara lättare att skriva sina svar eller till och med att en AI skulle kunna ställa frågor, eftersom det minskar känslan av att bli bedömd. Att prata om känslor inför andra upplevs som svårt, och stöd behöver därför vara flexibelt, tryggt och anpassat till olika behov.

Mellanstadiebarnens röster

Enkätundersökningen, som har besvarats av totalt 330 mellanstadiebarn, visar att många barn har begränsad kunskap om vad socialtjänsten är och vad den arbetar med. Nästan hälften av barnen (49 %) uppger att de har hört talas om socialtjänsten men inte riktigt vet vad det är, medan 43 % säger att de vet vad socialtjänsten är. En mindre grupp, 8 %, känner inte till socialtjänsten över huvud taget. Detta tyder på att en betydande andel barn saknar grundläggande information om en myndighet som i vissa situationer kan få stor betydelse i deras liv.

Bland de barn som har hört talas om socialtjänsten bedöms det de hört i genomsnitt som ganska positivt. I en skattning från 1 till 5, där 5 står för mycket positivt, ligger genomsnittsvärdet på 3,53. Trots den övervägande positiva tonen visar barnens svar också osäkerhet. När de får frågan om de hört något som känns konstigt, läskigt eller osäkert svarar nästan hälften (46 %) att de inte vet. 35 % har inte hört något sådant, medan 19 % säger att de har hört saker som känns otrygga eller tveksamma. Det visar att en mindre men betydande grupp barn möter rykten eller information som skapar oro kring socialtjänsten.

När barnen får frågan om de vet vad socialtjänsten arbetar med svarar 55 % att de "tror" att de vet, vilket tyder på att många fortfarande saknar tydlig och säker kunskap. 28 % säger att de vet, medan 17 % uppger att de inte vet alls. Detta

bekräftar bilden av otydlighet och att barn sällan möter information om socialtjänsten på ett sätt som riktar sig till dem.

Barnen får också frågan om var de helst vill få mer information om socialtjänsten. En tydlig majoritet, 63 %, vill få information i skolan. Skolan framstår alltså som den plats där barn känner sig tryggast att lära sig om samhällets stöd. Andra alternativ får betydligt lägre stöd: 13 % vill gärna prata med en vuxen, 11 % vill få information någon annanstans, 10 % via sociala medier och endast 3 % genom affischer eller bilder. Detta understryker skolans centrala roll och att barn föredrar en miljö där de redan befinner sig och känner trygghet.

Barnen har också tydliga tankar om vad som är viktigt om de skulle träffa en person som arbetar med att hjälpa barn. Det viktigaste är att personen är snäll och lyssnar, vilket 47 % markerar som en av sina två viktigaste faktorer. Att få prata i lugn och ro (19 %), att få veta vad som händer (16 %) och att få ta med någon man känner (11 %) kommer därefter. Svaren visar att bemötande, trygghet och tydlig information är avgörande för att barn ska känna sig trygga i kontakt med socialtjänsten eller andra vuxna som arbetar med stöd.

Avslutningsvis får barnen frågan om det är viktigt att de får vara med och bestämma hur socialtjänsten kan bli bättre. Här svarar 36 % att det är viktigt, lika många – 36 % – att det "kanske" är viktigt, medan 22 % inte vet. Endast 6 % anser att det inte är viktigt. Detta visar att en majoritet av barnen ser värdet av att deras röster tas tillvara, eller åtminstone är öppna för att få vara delaktiga i hur socialtjänstens arbete utvecklas.

Sammantaget visar enkäten att barn har fragmenterad kunskap om socialtjänsten men ett stort behov av – och intresse för – mer information. De vill att information ska ges i skolan, och de värderar ett varmt bemötande, lugn och lyhördhet hos de vuxna som arbetar med att hjälpa barn. Barnens svar visar också att rykten och osäkerhet kring socialtjänsten påverkar deras bild, men att de samtidigt är positiva till att få vara delaktiga i att förbättra verksamheten. Enkäten ger därmed viktiga insikter om hur socialtjänsten behöver möta barn – genom tydlighet, närvaro, trygghet och en vilja att verkligen lyssna på barns röster.

Förskolebarnens röster

Med stöd av förskolepedagoger har cirka 70 förskolebarn i 5-årsåldern besvarat enkätundersökningen.

I dialogen med förskolebarnen i Karlskronas förskolor framträder en tydlig och samstämmig bild av vad som är viktigt för att må bra. Barnen beskriver sina behov med konkreta och vardagsnära ord. Att få äta, dricka vatten och sova ordentligt

återkommer ofta, liksom att få leka, vara utomhus och röra på sig. Många barn lyfter också vikten av närhet och trygghet: kramar, att vara med sin familj, att ha en kompis eller ett gosedjur nära. För barnen hänger det fysiska och känslomässiga välbefinnandet tätt ihop – att få mat, vila och omsorg är lika viktigt som att få leka och känna sig trygg.

När barnen beskriver vad deras familj behöver för att må bra handlar det i hög grad om att vara tillsammans. Barnen berättar om att äta ihop, leka, mysa, kramas och hjälpa varandra. Flera barn lyfter också behov av lugn och vila i familjen, och att inte bråka. Familjen beskrivs som barnens viktigaste sammanhang, där trygghet, omsorg och gemenskap skapas i vardagen.

På frågan om vem som kan hjälpa när man mår dåligt är svaren tydliga. Nästan alla barn nämner mamma och pappa först. Därefter kommer syskon, mor- och farföräldrar och andra i familjen. Många barn nämner också läkare, ambulans eller sjukhus när någon är sjuk. Förskolans vuxna förekommer i svaren, särskilt som någon som kan hjälpa om man slår sig, behöver tröst eller om en vuxen ser att man inte mår bra. Några barn berättar att de ibland kan trösta sig själva genom att leka eller dra sig undan en stund, men oftast är det en trygg vuxen som barnet vänder sig till.

När barnen får frågan om de vet vad socialtjänsten är, svarar de allra flesta nej. Flera barn säger att de aldrig har hört ordet tidigare eller att de inte vet vad det betyder. Några försöker gissa och undrar om det handlar om läkare, möten eller något jobb för vuxna. För barnen är det tydligt att socialtjänsten inte är en känd del av deras värld. Hjälp, i barnens föreställningsvärld, finns främst hos familjen, förskolans vuxna och vården.

Sammantaget visar förskolebarnens röster att trygghet, omsorg och stöd förknippas med det som finns nära i vardagen. Barnen uttrycker sina behov i relation till mat, lek, vila och relationer, och de vänder sig i första hand till vuxna de känner och litar på. För barnen är hjälp något konkret och relationsbundet – någon som ser dem, tröstar, ger medicin, kramar eller hjälper till när något gör ont. Socialt stöd upplevs som något som finns i barnets närmiljö, genom familjen och förskolan, snarare än som en egen verksamhet eller funktion.

Konsekvenser för barn

Barnens röster visar att socialtjänsten i dag framstår som otydlig, svår att förstå och i vissa fall skrämmande. Detta riskerar att göra att barn inte vågar söka hjälp när de behöver det. En tydligare, mer relationsnära och barnanpassad socialtjänst skulle ge barn större trygghet och möjlighet att uttrycka behov i tid. Det är tydligt att det är samstämmigt för både små och stora barn. Noteras bör att de barn som

faktiskt har erfarenhet inte svarat på enkät, alternativt inte blivit erbjudna att svara på enkät. Eventuellt hade dessa barns kunskap gjort att helhetsbilden sett annorlunda ut.

Hållplats 3: Interna aktörers perspektiv

Utifrån samtal med rektorer från kunskapsförvaltningen, enhetschefer, samordnare och utvecklare inom social- och funktionsstödsförvaltningen samt TSI-team framträder en tydlig bild av att barn i Karlskrona inte alltid får stöd på ett sätt som motsvarar deras rätt till trygghet, delaktighet och tidiga insatser. I grunden handlar utmaningarna om att socialtjänsten inte är tillräckligt närvarande i barns olika sammanhang under deras uppväxt och att många barn möter hinder, både praktiska och känslomässiga, innan de får det stöd de behöver.

Barn möter socialtjänsten främst när ett problem redan blivit stort. Rektorerna beskriver att barnens första kontakt ofta sker i samband med en orosanmälan, vilket gör att socialtjänsten för många barn framstår som en myndighet som "kommer när något är fel", snarare än en aktör som kan ge stöd i tid. Detta påverkar barns trygghet i skolan, eftersom de inte vet vad som händer när vuxna anmäler oro, och ofta inte får information på ett sätt som är anpassat till dem.

Anställda på social- och funktionsstödsförvaltningen beskriver att många barn bär på en rädsla eller misstro redan innan de möter socialtjänsten. Denna oro grundar sig i sådant de hört från släkt, vänner eller sociala medier. Barn kan därför välja att inte berätta hur de mår, eller tacka nej till hjälp även när de behöver den. Detta innebär att barn riskerar att gå länge med oro, konflikter hemma eller psykisk ohälsa utan att få stöd i rätt tid. Barns rätt till information påverkas också negativt – många vet helt enkelt inte vad socialtjänsten gör eller vilken hjälp de har rätt till.

TSI-teamen bekräftar att ord som "orosanmälan" skapar starka känslor hos barn, och att ordet ibland används av vuxna som ett hot. Detta gör att barnen kan bli rädda när socialtjänsten kontaktas, även i situationer där syftet varit att hjälpa. Barnen beskriver också att de inte alltid förstår varför vuxna runt dem behöver samarbeta eller varför olika personer ställer samma frågor. Det skapar förvirring och kan göra att barnen tappar tillit till de vuxna runt sig.

En gemensam slutsats från alla aktörer är att barn behöver möta socialtjänsten i helt andra sammanhang än idag. När socialtjänsten finns i klassrummet, på fritids, i elevrådet eller på öppna förskolan blir barnen mer trygga och kan ställa frågor på egna villkor. Barn kan också ta upp saker som oroar dem långt innan de skulle våga göra det i ett formellt möte. Det bidrar till att barnens röst kommer fram tidigare och att deras behov kan mötas innan situationer hinner förvärras.

Vidare beskriver professionerna att tillgängligheten påverkar också barns rättigheter. Idag kan det vara svårt för både barn och deras vårdnadshavare att få kontakt med socialtjänsten under de tider som passar dem. Barn kan behöva lämna lektioner eller fritidsaktiviteter för möten, vilket innebär att deras rätt till utbildning påverkas. När vuxna inte kan få tag i rätt person skapas dessutom frustration som barn ofta märker och påverkas av.

Information i förskolan behöver ges på ett lekfullt och trygghetsskapande sätt, med hjälp av berättelser, bilder och små återkommande inslag tillsammans med pedagoger som barn redan har relation till. Syftet är inte att presentera socialtjänsten som myndighet, utan att bygga igenkänning och trygghet på barnets nivå.

Samverkan kring barnet varierar mycket mellan verksamheter och är ofta personberoende. När samarbetet fungerar bra upplever barn att de slipper upprepade berättelser och att de vuxna runt dem pratar med varandra. Men när återkoppling uteblir eller när sekretess försvårar dialogen riskerar barnet att hamna mitt i processen, utan att riktigt förstå vad som händer. Detta skapar otrygghet, särskilt i situationer där barnet redan befinner sig i en utsatt situation.

Sammantaget visar materialet att barn i Karlskrona skulle gynnas betydligt av en socialtjänst som är mer närvarande i barns olika uppväxtsammanhang. Att socialtjänsten är lättare att nå och som arbetar mer öppet och relationsskapande. En sådan utveckling skulle stärka barnets rätt att få stöd tidigt, att förstå sin situation och att vara delaktig på ett sätt som känns tryggt och begripligt. Genom att möta barn där de faktiskt finns – i skolan, förskolan och i sina närmiljöer – ökar möjligheterna att fånga upp behov i tid, skapa tillit och ge barn det stöd de har rätt till.

Konsekvenser för barn

När barn främst möter socialtjänsten i akuta situationer ökar risken för att stöd upplevs som kontrollerande snarare än hjälpanande. Brister i samverkan leder till att barn får upprepa sin berättelse, vilket kan skapa misstro och uppgivenhet. En mer närvarande och samordnad socialtjänst stärker barnets delaktighet och trygghet.

Hållplats 4: Externa aktörers perspektiv

I Karlskrona finns en bredd av stöd- och förebyggande insatser som riktar sig till barn, unga och deras familjer, och som tillsammans syftar till att stärka barns utveckling, psykiska hälsa och delaktighet. För att få en så heltäckande bild som möjligt av barns och ungas situation har flera externa aktörer kontaktats, däribland polis och frivilligorganisationer. Trots detta har inte alla tillfrågade aktörer återkommit med svar. Det innebär att nulägesbeskrivningen som följer bygger på de underlag som faktiskt inkommit, men sannolikt innehåller luckor eftersom en fullständig

överblick inte har varit möjlig att göra. Texten bör därför läsas med förståelse för att bilden kan vara ofullständig och att vissa perspektiv från civilsamhälle eller myndigheter kan saknas.

Den nulägesbeskrivning som presenteras bygger på de aktörer som har återkommit med underlag, vilket innebär att bilden kan vara ofullständig. Flera efterfrågade verksamheter – däribland vissa myndigheter och frivilligorganisationer – har inte lämnat svar, vilket gör att det inte med säkerhet går att fastslå om Karlskrona faktiskt erbjuder den fulla bredd av stödinsatser som annars kan anas. Den samlade beskrivningen behöver därför läsas med förståelse för att det kan finnas insatser, arbetssätt och samarbeten som inte framkommer här.

Habiliteringen erbjuder flera insatser som utgår från barns individuella behov, samtidigt som mycket av arbetet också sker genom att stärka föräldrar och andra viktiga vuxna runt barnet. För unga med neuropsykiatriska eller fysiska funktionsnedsättningar finns både grupp- och individstöd. Ungdomar i åldrarna 13–16 år kan delta i social färdighetsträning i grupp, där de får möjlighet att öva sociala situationer och utveckla strategier som underlättar vardagen. Individuellt erbjuds diagnosinformation för att hjälpa barn att förstå sin funktionsnedsättning och hur den påverkar deras liv, liksom stödsamtal som fokuserar på att hitta strategier för att hantera svårigheter kopplade till exempelvis autism, intellektuell funktionsnedsättning eller rörelsenedsättning.

För yngre barn erbjuds långsiktiga och intensiva insatser i nära samverkan med förskolan och hemmet. Genom MII får barn med autism kontinuerligt stöd genom kartläggning och handledning av både föräldrar och förskolepersonal under två år. För barn med cerebral pares erbjuds NIT – nätverksbaserad intensiv träning – där daglig, målinriktad träning genomförs i barnets vardagsmiljöer med habiliteringens stöd. Dessa insatser skapar trygghet och förutsägbarhet genom att stödet ges där barnet vistas varje dag.

Även föräldrar erbjuds omfattande stöd för att stärka barnets utveckling. *Annorlunda föräldraskap* ger strategier för att möta beteenden hos barn med autism eller intellektuell funktionsnedsättning, medan *Navigator ACT* riktar sig till föräldrar som upplever stress kopplat till barnets funktionsnedsättning. Habiliteringen erbjuder dessutom individuella stödsamtal och kan samverka med socialtjänsten eller andra aktörer för att skapa ett mer samlat familjestöd.

”En väg in” svarar att det finns flera tidiga och lättillgängliga insatser som syftar till att möta barns psykiska hälsa innan svårigheter hinner växa. Psykoedukation erbjuds till både barn och föräldrar, och familjeinterventioner arbetar med att stärka samspelet i hemmet. För föräldrar till känslotarka barn i åldrarna 6–12 år finns Affektgruppen, och för barn 9–12 år finns COOL-gruppen, där barn och föräldrar tillsammans arbetar med strategier för att hantera oro och starka känslor. Under hösten startas även *Psykisk hälsa tonår*, en basinsats för föräldrar till ungdomar. Genom dessa erbjudanden ska barn och föräldrar få tidigt, förebyggande stöd för att minska risken att svårigheter utvecklas till mer omfattande problem.

Utöver stöd från vården finns ett omfattande förebyggande arbete inom civilsamhället, särskilt genom Fryshusets verksamhet i Karlskrona. Den öppna mötesplatsen erbjuder en trygg lågtröskelmiljö där unga kan delta i aktiviteter, få stöd i skolarbete och utvecklas genom meningsfulla sammanhang. För äldre unga finns en ledarskapsutbildning som ger verktyg för att ta ledarrollen inom olika verksamheter och sammanhang.

En viktig del av arbetet är även Fryshusets oberoende barnombud, som stödjer barn i kontakter med myndigheter genom att förklara processer, stärka barnets rättigheter och erbjuda stöd genom hela möteskedjan. För att nå grupper som riskerar att falla mellan stolarna driver Fryshuset en målinriktad verksamhet för tjejer och ickebinära, präglad av ett normmedvetet och hälsofrämjande förhållningssätt. Dessutom erbjuds läger, rörelsefrämjande aktiviteter, projekt som Nextgen och riktade insatser som *180 grader*.

Verksamheterna samverkar med flera aktörer, bland annat Karlskrona kommun genom IOP-avtal, TSI-arbete, Folkhälsomyndigheten, Healthy Women, NBV och Paraply Produktion. Dessa samarbeten skapar en struktur där olika delar av samhället samverkar för att stärka barns trygghet och utveckling.

Även om underlaget är ofullständigt framträder en bild av att det i Karlskrona finns ett mångsidigt utbud av stöd, både inom regionens och kommunens verksamheter och i civilsamhället. Samtidigt är det viktigt att betona att luckorna i insamlat material gör att det inte går att säga med säkerhet att bilden är heltäckande. Det kan finnas ytterligare insatser, aktörer och arbetssätt som inte syns i denna sammanställning men som är betydelsefulla för barn och unga i kommunen. Att säkerställa en mer komplett överblick framåt blir därmed en viktig del i att fortsatt utveckla arbetet med barns rättigheter och tidigt stöd.

Konsekvenser för barn

Det breda stödsystemet runt barn i Karlskrona fungerar till delar väl, men luckor i samverkan och ojämlik tillgång till insatser innebär risk för att barn inte får det stöd de behöver. När civilsamhällets aktörer inte helt integreras i en gemensam struktur riskerar barn att falla mellan stolarna. En mer sammanhållen stödstruktur skulle ge barn större kontinuitet och rätt stöd i rätt tid.

Hållplats 5: Risker och möjligheter

Om nuläget består finns en betydande risk för att arbetet med barn och unga i kommunen fortsätter präglas av ojämlikhet och bristande likvärdighet. Vissa grupper kommer fortsatt att vara särskilt utsatta och riskerar att inte få sina behov tillgodosedda i tid eller på ett adekvat sätt. Den redan höga tröskeln in till socialtjänsten – präglad av fördomar, osäkerhet och brist på tillit – riskerar att göra att färre barn, unga och familjer söker stöd i ett tidigt skede. Detta skulle kunna leda till att fler insatser startas när problemen redan vuxit sig stora, vilket i sin tur ökar risken för att unga vuxna utvecklar komplex social problematik.

En utebliven förbättring i samverkan mellan olika aktörer innebär att individer fortsatt riskerar att "falla mellan stolarna". Samverkan förblir delvis personbunden, vilket skapar sårbarhet när nyckelpersoner byts ut eller saknas. Detta gör det svårt att säkerställa långsiktighet och kontinuitet i arbetet kring barn och unga. Om kunskapen om den nya socialtjänstlagen endast stannar på en generell nivå finns dessutom en risk att organisationen inte genomför den djupare omställning som lagen förutsätter. Avsaknaden av en tydlig aktör som tar ansvar för att leda förändringsarbetet kan förstärka denna risk.

Tilliten till sociala myndigheter riskerar också att försämrats ytterligare. Ett fortsatt avstånd mellan socialtjänsten och medborgarna kan öka utrymmet för svartmålande kampanjer och missförstånd kring socialtjänstens uppdrag, vilket ytterligare försvårar möjligheten att arbeta förebyggande och tillitsbaserat.

Samtidigt finns tydliga möjligheter om nuläget används som en utgångspunkt för förändring. Ett pågående arbete med att stärka barnets röst skapar en god grund för att utveckla både arbetssätt och kultur. Genom att tydliggöra hur vi möter barn – före, under och efter kontakt med socialtjänsten – kan organisationen öka både den psykologiska tryggheten och kvaliteten i mötet. Det finns även möjligheter att etablera mer hållbara och strukturerade former för samverkan, exempelvis genom en gemensam samordningskanal som minskar personbundenhet och höjer helhetsansvaret.

Att ta stöd från andra aktörer kan ge tillgång till aktuell kunskap, metodstöd och nationella erfarenheter som stärker förvaltningens förmåga att utveckla barnrättsarbetet. Sammantaget finns därmed inte bara risker, utan också en tydlig möjlighet till förflyttning: att gå från ett system som riskerar att reproducera skillnader till ett system som i högre grad utgår från barnets bästa, stärker barnets röst och skapar likvärdiga och tillgängliga insatser för alla barn och unga i kommunen.

Om kommunen inte agerar enligt denna analys riskerar vi att:

- att socialtjänsten fortsatt når barn för sent,
- att ojämlikhet mellan barn i olika områden ökar,
- att misstro och rykten om socialtjänsten förstärks,
- att barn fortsätter behöva "samordna vuxenvärlden" själva,
- att intentionerna i den nya socialtjänstlagen inte får genomslag.

Arbetsgruppens förslag

Arbetsgruppen har identifierat flera centrala utvecklingsområden som bedöms särskilt viktiga för att stärka barn och ungas delaktighet samt göra socialtjänsten mer tillgänglig i samband med införandet av den nya socialtjänstlagen.

Ett av de mest prioriterade behoven är att öka socialtjänstens synlighet. I dag råder en betydande kunskapsbrist hos både barn, unga och samverkansaktörer kring vad socialtjänsten faktiskt gör. För att motverka detta efterfrågas tydligare och mer lättillgänglig information, bland annat genom en förebyggande informationsbroschyr som kan spridas brett och nå målgruppen innan problem uppstår.

Arbetsgruppen lyfter också att det är särskilt utmanande att förmedla socialtjänstens uppdrag till de allra yngsta barnen. Därför föreslås att socialtjänstens verksamhet introduceras redan i förskolan, för att tidigt skapa förståelse, trygghet och igenkänning. Detta bedöms vara en viktig del av att bygga upp positiva och avdramatiserade relationer till socialtjänsten över tid.

Vidare framhålls behovet av snabbare och enklare kontaktvägar, samt att socialtjänsten behöver vara synlig även i situationer som inte är akuta. Genom att finnas tillgänglig i barns olika uppväxtsammanhang, kan tröskeln för att söka stöd minska, och socialtjänsten kan i högre grad fungera som en tidig aktör med förebyggande insatser.

Ett övergripande mål är att socialtjänsten ska bli ett naturligt och självklart stöd i samhället, på samma sätt som sjukvården ofta upplevs i dag. Familjecentralerna lyfts som ett gott exempel på hur samverkan och närhet till invånarna kan skapa trygghet och tillit. Arbetsgruppen menar att socialtjänsten med rätt synlighet och närvaro kan bli lika integrerad i vardagen som andra centrala välfärdsfunktioner.

Som en del i detta föreslås även att kommunen inför ett koncept kallat ”Soc för unga” – ett mer lättillgängligt och barnanpassat sätt för unga att komma i kontakt med socialtjänsten, ställa frågor och få stöd utan krav på formell ärendehandläggning. Detta bedöms vara en viktig pusselbit i arbetet med att nå barn och unga innan deras behov blivit akuta.

Bedömning av barns bästa i omställning

Denna barnkonsekvensanalys är tänkt att fungera som stöd i beslutsfattande, prioriteringar och utvecklingsarbete vid införandet av den nya socialtjänstlagen. Den ska kunna användas vid planering, uppföljning och utformning av insatser som berör barn och unga i kommunen.

Den samlade analysen visar att Karlskrona kommun står väl rustad inför omställningen till den nya socialtjänstlagen, men att viktiga utvecklingsområden behöver prioriteras för att säkerställa att barnets bästa får verkligt genomslag i praktiken. Barnens egna berättelser, liksom erfarenheter från interna och externa aktörer, visar tydligt att socialtjänstens synlighet, tillgänglighet och förmåga att bygga relationer är avgörande för att skapa trygghet och sänka trösklarna till stöd.

Ett av de mest framträdande behoven är att barn får lättare att förstå vad socialtjänsten är och vilken hjälp den kan ge. Förskolebarnens nästan obefintliga kännedom, mellanstadiebarnens osäkerhet och högstadie- och gymnasieungdomarnas blandning av rykten, oro och tidigare negativa erfarenheter pekar alla mot samma sak: socialtjänsten är i dag för osynlig och för otydlig i barns vardag. Detta innebär en risk att barn inte får stöd i tid, eller att de undviker att söka hjälp när de behöver den som mest.

Bedömningen är därför att kommunen behöver flytta socialtjänsten närmare barns vardagsmiljöer, både fysiskt och relationsmässigt. Barnens önskemål om att få möta socialtjänsten i skolan, på fritids eller i informella miljöer ligger helt i linje med lagens intention om en mer förebyggande och lättillgänglig socialtjänst. På samma sätt bekräftar professionernas bild att det krävs fler både formella och informella kontaktvägar för att barn ska våga uttrycka behov och få rätt stöd i rätt tid. Det behöver också finnas professionella som ser värdet av att möta barn, göra dem delaktiga och beakta deras åsikter.

Det är också tydligt att kommunens nuvarande strukturer för tidiga och samordnade insatser behöver förstärkas. TSI-arbetet är en viktig grund, men barnens och professionernas berättelser visar att samverkan alltför varierar mellan verksamheter och riskerar att bli personbunden och med brist på likvärdighet i kommunen. En hållbar omställning kräver att ansvarsfördelning, informationsvägar och uppföljning blir mer systematiska och förutsägbara för både barn och vuxna.

Vidare visar analysen att barns delaktighet behöver stärkas. Barn efterfrågar tydligare information, återkoppling och möjlighet att påverka. Många upplever idag att de svarar på frågor men att deras åsikter inte påverkar de beslut eller insatser som rör dem. För att leva upp till lagens förstärkta barnrättsperspektiv behöver kommunen säkerställa att barns röster både fångas upp och får konkret genomslag i handläggning, utformning av stöd och i strategiska utvecklingsprocesser.

Sammantaget är bedömningen att kommunen redan har viktiga byggstenar på plats för att möta den nya lagens intentioner, men att tre förflyttningar är avgörande för att barnets bästa ska få verklig effekt:

1. Ökad synlighet och begriplighet – Socialtjänsten behöver kommunicera tydligare och vara där barnen är.
2. Stärkt tillgänglighet och lågröskliga kontaktvägar – Stöd ska kunna nås tidigt, enkelt och utan rädsla.
3. Fördjupad samverkan och systematik – Barn ska inte behöva bära samordningen; vuxenvärlden ska göra det.
4. Säkerställa att barnets perspektiv beaktas

Om dessa förflyttningar genomförs skapas förutsättningar för en socialtjänst som barn upplever som trygg, tillgänglig och hjälpsam – och som lever upp till lagens krav på ett mer förebyggande, samordnat och rättighetsbaserat arbetssätt.

Det är samtidigt viktigt att understryka att dialogerna med barn och unga i denna analys endast utgör ett första steg. Barnens erfarenheter, behov och idéer förändras över tid, och för att undvika att vuxna gissar sig fram till vad barn vill, behöver eller föredrar krävs att deras röster fortsätter vara en levande del av utvecklingsarbetet. Barnens perspektiv behöver därför inhämtas kontinuerligt, i takt med att socialtjänstens arbetssätt förändras och nya kontaktvägar etableras.

En långsiktigt hållbar omställning förutsätter att barn inte enbart konsulteras inför beslut, utan att de också ges möjlighet att påverka hur socialtjänsten syns, på vilka

sätt de själva vill kunna ta kontakt och vilka former av stöd som känns mest meningsfulla för dem. Ett sådant arbetssätt minskar risken för att vuxna tolkar barns behov utifrån vuxnas perspektiv och säkerställer att socialtjänsten utvecklas i linje med barnens verkliga erfarenheter och preferenser. På så sätt blir barnens röster inte bara en del av denna analys, utan en central kompass i det fortsatta förändringsarbetet.

Till dig som beslutsfattare

Sammantaget visar barnkonsekvensanalysen att omställningen till nya socialtjänstlagen förutsätter en fortsatt förändring av socialtjänstens arbetssätt, med ökat fokus på tidiga insatser, tillgänglighet och tydlighet gentemot barn och familjer.

Samtidigt tydliggör analysen att socialtjänsten inte kan bära detta ansvar ensam. För att omställningen ska bli hållbar över tid krävs att andra verksamheter aktivt bidrar genom samverkan, gemensam planering och ett gemensamt ansvar för barns tidiga behov.

Barnkonsekvensanalysen utgör därmed ett stöd i det fortsatta arbetet och tydliggör att barns bästa inte enbart är en fråga för socialtjänsten, utan ett gemensamt ansvar för hela organisationen. Analysen understryker också vikten av att barns perspektiv och erfarenheter tas tillvara i både fortsatt utveckling och genomförande.

Slutdestination; uppföljning, återkoppling och fortsatt delaktighet

Arbetet med denna barnkonsekvensanalys markerar inte slutet på en process, utan början på en långsiktig och levande förflyttning – resan är med andra ord inte avslutad ännu! För att intentionerna i den nya socialtjänstlagen ska få faktisk betydelse för barn i Karlskrona behöver kommunen säkerställa att uppföljning och

återkoppling sker kontinuerligt, systematiskt och på ett sätt som gör barn och ungas erfarenheter till en självklar del av styrningen framåt.

Dialogerna som genomförts med barn, unga och professioner utgör ett första steg i att förstå hur

socialtjänsten upplevs och hur den kan utvecklas. Men barns behov, tankar och preferenser förändras över tid. Deras röster kan därför inte ses som ett engångsunderlag, utan måste följas upp och fångas in återkommande för att undvika att vuxna "gissar" hur barn vill ta kontakt, vilka vägar som känns trygga eller vilken information som behövs. Barnens perspektiv ska inte enbart informera analysen – utan också kommande beslut, metoder, prioriteringar och insatser.

Uppföljningen behöver därför omfatta tre dimensioner:

1. Barnens upplevelser och behov

Barn och unga ska återkommande ges möjlighet att beskriva hur de upplever socialtjänstens synlighet, tillgänglighet, bemötande och stöd. Detta kan ske genom elevråd, fokusgrupper, lågtröskelsamtal, digitala kanaler och återkommande temadialoger. Deras röster ska jämföras över tid för att identifiera vad som förbättras och vilka hinder som kvarstår.

2. Effekter av genomförda förändringar

Kommunen behöver följa hur de föreslagna utvecklingsområdena, som ökad synlighet, enklare kontaktvägar, "Soc för unga" och riktade informationsinsatser, faktiskt påverkar barns trygghet, delaktighet och vilja att söka stöd. Uppföljningen ska visa om förändringarna når fram, om de behöver justeras eller om nya arbetssätt behöver utvecklas.

3. Samverkan och organisatoriska förutsättningar

Socialtjänstens omställning kräver ett stabilt, långsiktigt samarbete mellan förvaltningar och externa aktörer. Uppföljningen behöver därför även omfatta hur väl samverkan fungerar, hur ansvar fördelas och hur arbetet fortsätter att hållas samman – så att barnet slipper bära samordningen mellan vuxna.

För att säkerställa en transparent och lärande process behöver återkoppling ske både internt och externt. Barn och unga som bidragit ska få veta vad deras synpunkter lett till, och resultat från uppföljningen ska återföras till berörda verksamheter, styrgrupper och politiska nivåer. På så sätt skapas tillit och motivation att fortsätta delta.

Genom att arbeta med uppföljning som en integrerad del av omställningen – och genom att låta barnens röster vara en ständig kompass – kan Karlskrona bygga en socialtjänst som inte bara följer den nya lagens intentioner, utan som formas utifrån barnens egna erfarenheter av vad som ger trygghet, delaktighet och stöd i rätt tid.

För att rekommendationerna ska få verkligt genomslag krävs att ansvar för samordning, resurser och uppföljning tydliggörs både på politisk nivå och i berörda förvaltningars ledning. Barnrättsarbetet behöver kontinuerligt följas upp och vara integrerat i kommunens ordinarie styrning.

Till dig som vill fördjupa dig i underlaget

För dig som vill veta mer om det arbete vi har gjort gällande barnkonsekvensanalysen och vad vi gör i Karlskrona kommun när det gäller omställningen till den nya socialtjänstlagen har du möjlighet att beställa extramaterial eller få mer information. Välkommen att kontakta någon av oss.

Projektledning:

Amelie Gullin
Förvaltningsövergripande
verksamhetsutvecklare
0455-304247

Emmeline Tigerman
Socialt ansvarig socionom
0455-304287

Arbetsgrupp:

Alexandra Skrapegård
Verksamhetssamordnare SFF

Daniel Lundstedt
Enhetschef KFF

Emma Rendahl
Rektor KSF

Lina Smith
Verksamhetsutvecklare SFF

Malin Hildingsson
Strateg KLF

Maria Blomqvist Johnsson
Rektor KSF

Niclas Sällinen Igerot
Skolpsykolog KSF

Åsa Lindén Bengtsson
Verksamhetsutvecklare KSF

Referenser

Barnombudsmannen (2020). *Barns röster om samhällets stöd.*

Barnombudsmannen (2021). *Vi vill bli lyssnade på.*

Barnombudsmannen (2022). *Att göra skillnad för barn.*

Barnombudsmannen (2023). *Barns rättigheter i praktiken.*

Maskrosbarn (2019). *När tryggheten brister.*

Maskrosbarn (2020). *Det som gör skillnad.*

Maskrosbarn (2022). *Barns röster om stöd och tillit.*

Socialdepartementet (2024) *En förebyggande socialtjänstlag*

Socialstyrelsen & Skolverket (2023). *TSI-boken – Stöd i arbetet med tidiga och samordnade insatser för barn och unga.*

Socialstyrelsen (2024). *Barns delaktighet i öppenvårdsinsatser.*

Socialstyrelsen (2026). *Att arbeta förebyggande med skolrelaterade problem.*

SKR / NUSO (2025). *Nationell uppföljning av socialtjänstens omställning.*